

15 ЯНУАРИ — ПРЕПОДОБНИ ПАВЕЛ ТИВЕЙСКИ

Житието на първия в историята на християнското отшелничество подвижник, преподобни Павел Тивейски, било съставено между 374 и 379 г. от блажени Йероним (347—420 г.). То било записано по свежото предание на Антониевите ученици около 33 години след блажената кончина на този дивен Божи угодник от Тивайдската пустиня.

Св. Павел се родил в 228 г. в семейството на богати родители от Долна Тиваида (Египет) през царуването на римския император Александър Север (222—235 г.). След смъртта на родителите си Павел получил половината от наследството, а останалият имот се паднал на задомената му сестра. Нейният мъж бил зъл и користолюбив човек. Той се лакомял и за останалата половина от родителското наследство и обмислял как да я присвои. Такъв случай скоро му се представил. В края на 249 г. излязъл първият едикт на император Деций (249—251 г.) за седмото гонение против християните. Дълбоко убеден, че християнството е несъвместимо с римския държавен строй и че християните са виновни дори за появата на чумата в империята, Деций при самото заемане на престола предприел мерки за пълното изкореняване на християнството. Той въвел прочутите «либелли» — удостоверения за принесена жертва на идолите. С тях се извършвала първата регистрация за религиозната принадлежност на всички римски поданици. За тази всеобща проверка на всички римски провинции били назначени по 5 души във всеки град, които зорко следели всеки гражданин да взема участие в римския държавен култ. Разцъфтяло доносничеството. Ширила се подлостта, която търсела да разчисти всички стари сметки. Зетят на преподобни Павел Тивейски се готвел да предаде младия си шурей и да си присвои наследството му. 22-годишният Павел, който бил прекрасно образован и силно вярващ християнин, сам отстъпил богатството си на користолюбеща и се скрил в най-отдалечения край на Тивайдската пустиня, на изток от Червеното море. След дълго бродене из пустинята младият отшелник намерил една пещера, край която имало финикова палма и едно изворче. Това било предостатъчно, за да преживее напълно сам цели 91 години. Почти един век св. Павел не видял човешко същество и срещал само дивите зверове на източната пустиня.

И един ден се случило нещо необикновено. Човек почукал на пещерната врата на великия отшелник. Той дълго не отварял, но чул един старчески глас:

— Отвори ми, рабе Христов! Аз зная, че съм недостоеен да те видя, но няма да си отида, докато не зърна лицето ти. Не се крий от мене, защото Бог ми възвести за тебе. . .

Най-сетне преподобни Павел излязъл пред пещерата си и пред него застанал 90-

Текст от „Жития на светиите“, Синодално издателство

годишният Антоний Велики. Повече от 15 столетия християнският свят е чел и слушал с благоговееен трепет беседата на тези двама титани на духа, запечатана с перото на блажени Йероним.

— Защо си сторил такъв труд и си посетил един грешен и нищожен човек? Моля те, разкажи ми, как живее сега човешкият род? Какво става по света? Нима има още идолопоклонници? Още ли биват преследвани християните? Аз нищо не зная за това, защото 91 години вече живея самичък в пустинята. . .

Тези въпроси на ангелоподобния подвижник сигурно са развълнували св. Антоний Велики, който сам преживял в пустинно уединение 70 години. Те разкривали величието на един вековен подвиг, заключен в рамките на един неповторим човешки живот!

И настъпилата нощ двамата велики старци прекарвали в беседа и молитва. Св. Павел Тивейски за пръв път разказал дългото си житие след напущането на бащиния дом. Това, което неговото смирение скривало, великият прозорливец Антоний чел направо в сърцето му. Св. Антоний Велики отговарял на всички въпроси на първия известен в историята на християнското отшелничество пустинножител.

— Аз отдавна знаех, че ти живееш в пустинята — казал накрай блаженият Павел. — Аз бих желал да поживея с тебе, та заедно да послужим на Господа, но сега настъпва часът на моята смърт и аз благодаря на Бога, Който те прати да предадеш на земята грешното ми тяло. — Вземи и мене със себе си! — казал св. Антоний.

— Ти трябва да живееш още. за да укрепваш другите с пример и наставления, но те моля, иди до твоя манастир и донеси мантията, която ти подари епископ Атанасий, за да ме погребеш е нея.

Колкото и приятно да било за преп. Павел Тивейски посещението на св. Антоний Велики, той чувствувал необходимост да остане- самичък в своите предсмъртни часове.

Преп. Антоний побързал да изпълни последната воля на великия старец. Той се удивил, че старецът знае за мантията, която му подарил св. Атанасий Велики (295—373 г.). Въпреки дълбоката си старост, той преминал уморителния път до своя манастир и веднага тръгнал назад с Атанасиевата мантия на ръце, за да свари жив дивния тиваидец.

На следващия ден по пътя за пещерата на отшелника удивително видение известило на св. Антоний за славната кончина на св. Павел. С грейнало от неземна радост лице Тивейският подвижник възхождал към небето, заобиколен от ангели, пророци и апостоли.

— Защо ме остави, отче светии? Защо тъй неотдавна те познах и тъй скоро се лиших от тебе?

Той ускорил стъпките си напред и когато стигнал пещерата, видял преп. Павел да стои на

колене. Зарадвал се Антоний и като помислил, че той се моли, коленичил до него. След един час обаче, като не чул ни глас, ни въздишка, допrial се до него и се уверил, че той е мъртъв. Тогава го облякъл в Атанасиевата мантия и се заел да погребее постническото му тяло. Но св. Антоний не бил взел мотика, за да изкопае гроба на преподобния. В недоумението си изведнъж видял да се задават от пустинната далечина два лъва. Те дошли до тялото на великия мъртвец и започнали да копаят с ноктите си твърдата земя и издавали рев, като да ридаят за раздялата с великия светец. Когато изкопали един достатъчно дълбок трап, лъвовете близнали нозете и ръцете на св. Антоний и бавно се отдалечили. Св. Антоний погребал светия покойник, прекарал една нощ в молитва над гроба му и се върнал в своя манастир, като взел със себе си направената от палмови листа дреха на преп. Павел. Той обличал тая свещена за него дреха само два пъти в годината — на Великден и на Петдесетница, и - както е записал блажени Йероним — обичал да казва: «Ако би трябвало да избирам, аз по-скоро бих избрал дрехата на Павел с неговите заслуги, отколкото багреницата на царете с техните царства».

В християнското изкуство изобразяват преп. Павел Тивейски облечен в дреха от палмови листа или с палмова клонка. Не липсват от иконите му двата лъва и един гарван. Гарван носил всеки ден на отшелника, подобно на древния пророк Илия, по половин хляб на ден, а при посещението на св. Антоний Велики донесъл цял хляб, и възрадваният Божи угодник казал:

—Щедър и милостив е Господ! Той ни устрои богата трапеза, като ни изпрати цял хляб.

—Мястото на Павловото погребение не било забравено. През времето на византийския император Мануил Комнин (1143—1180 г.) светите му мощи били пренесени в Цариград и положени в манастира «Св. Богородица Перивлеита». В 1240 г. тази светиня се намирала във Венеция и накрай в Унгария.